

GER C: BOUT

4 oktober - 24 oktober 1992

HCAK

Haags Centrum voor Actuele Kunst

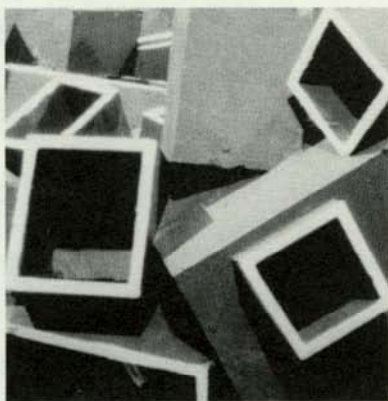
GER C. BOUT

Ger C. Bout is architect, maar maakt ook wel werk voor binnenruimtes. Wie 'in situ' voor een bepaalde ruimte werkt krijgt altijd te maken met de gegevens ter plekke, die specifieke mogelijkheden en beperkingen opleveren. Ik denk dat deze werksoort ruwweg in twee typen oplossingen te verdelen is: die welke gebruik maakt van de plaatselijke omstandigheden, ze benadrukt en in het werk incorporeert, en die welke zich als het ware tegen de ruimte teweer stelt of deze negeert. Ger C. Bout heeft in het HCAK een werkstuk afgeleverd met aspecten van beide oplossingen.

Het HCAK heeft drie zaaltjes: een op de lengte-as in het souterrain, een op de lengte-as op de entresol en een meer vierkante, de achterraimte, ter hoogte van het maaiveld. Deze laatste is vanuit de beide andere te bereiken. Er zijn dus verschillende looprichtingen: via de bovenruimte naar achteren en via de benedenruimte terug naar de uitgang en andersom.

De installaties die ik van Ger C. Bout kende bestonden op het eerste gezicht uit vrijwel geheel vol gebouwde binnenruimtes. Het lag dus voor de hand om ook dit keer een dergelijke aanpak te verwachten. Het resultaat viel anders uit.

De achterraimte was vrijwel geheel gevuld met een 'random structure', een soort ruimtelijke collage, opgebouwd uit een groot aantal driedimensionale vormen van onbewerkt spaanplaat van zeer verschillende formaten: van zo klein dat je er net een hand in kon steken tot zo groot dat je er doorheen zou kunnen lopen. Het zou een gebouw kunnen zijn dat volledig uit de hand gelopen was of een woonwijk met krankzinnig geworden gebouwen. ook los van dergelijke 'figuratieve' architectonische associaties was het een structuur die buiten de kubische basis zonder duidelijke vormgevende ratio tot stand was gekomen anders dan die van de hoeveelheid beschikbare ruimte en de hoeveelheid beschikbaar spaanplaat. Bovendien was er door meerdere personen aan gewerkt zonder ordenende en dicterende hand. Het was mogelijk om er, in zekere zin, omheen of eigenlijk doorheen te lopen. Het geheel had nog het meeste weg van een soort labyrint (maar dan een labyrint zonder de voorgeschreven routing die de zin van het traditionele labyrint uitmaakt).

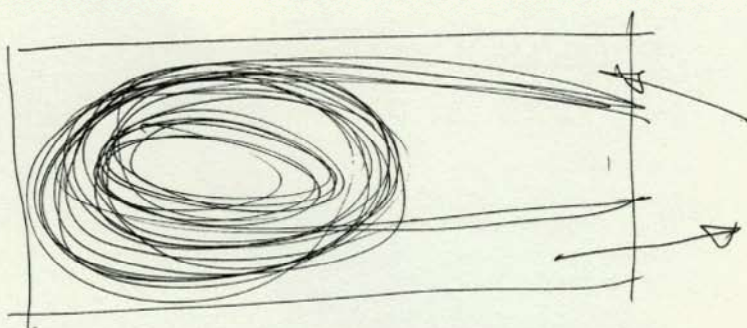

Alles bestaat uit ruimte. Een huis bijvoorbeeld bestaat uit een indeling in een aantal ruimtes, maar in dat huis zijn niet alleen kamers en gangen. Ook de ruimte onder de tafel is bijvoorbeeld een ruimte, gedicteerd door de tafelvorm (zoals Bouts structuur door de vorm van de

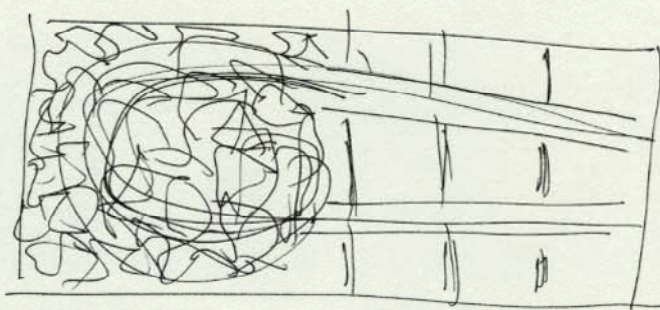
achterraimte van het HCAK)). In ieder voorwerp zit ruimte, van een lucifersdoosje tot een fabriekshal. Iedereen heeft altijd te maken met volumes waarin zich ruimte bevindt. Een aantal van dit soort mogelijke ruimtes was in Bouts installatie voorbeeldmatig aangegeven, zo sober mogelijk.

Normaal gesproken worden ruimtes door menselijke ingrepen zinvol vorm gegeven: er zal altijd een functionele en/of esthetische betekenis zijn. De ruimtes die Ger C. Bout in het HCAK presenteerde waren evenwel samengevoegd tot een opstelling die buiten iedere 'normale' ordening viel. Hoewel de structuur op het claustrofobische af ruimtevullend was, kon de beschouwer er omheen lopen en hem vanuit allerlei standpunten bekijken: in die zin was het geen dwingende structuur die een vastgestelde richting of betekenis dicteerde.

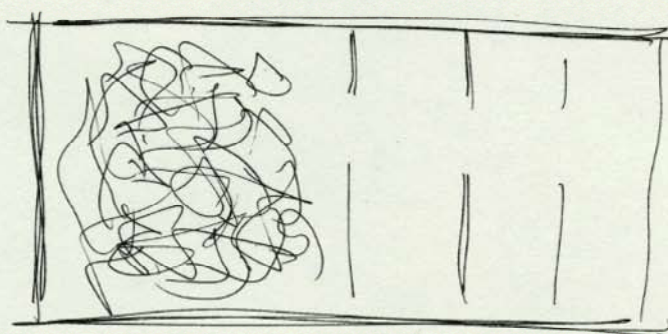
In volslagen contrast tot deze exuberante uitbarsting van vormen waren de twee voorruimtes leeg gelaten. In eerste instantie leek dat haast een verspilling van de aangeboden ruimte: er zijn tenslotte drie ruimtes en van iemand aan wie je die allemaal ter beschikking stelt ver-

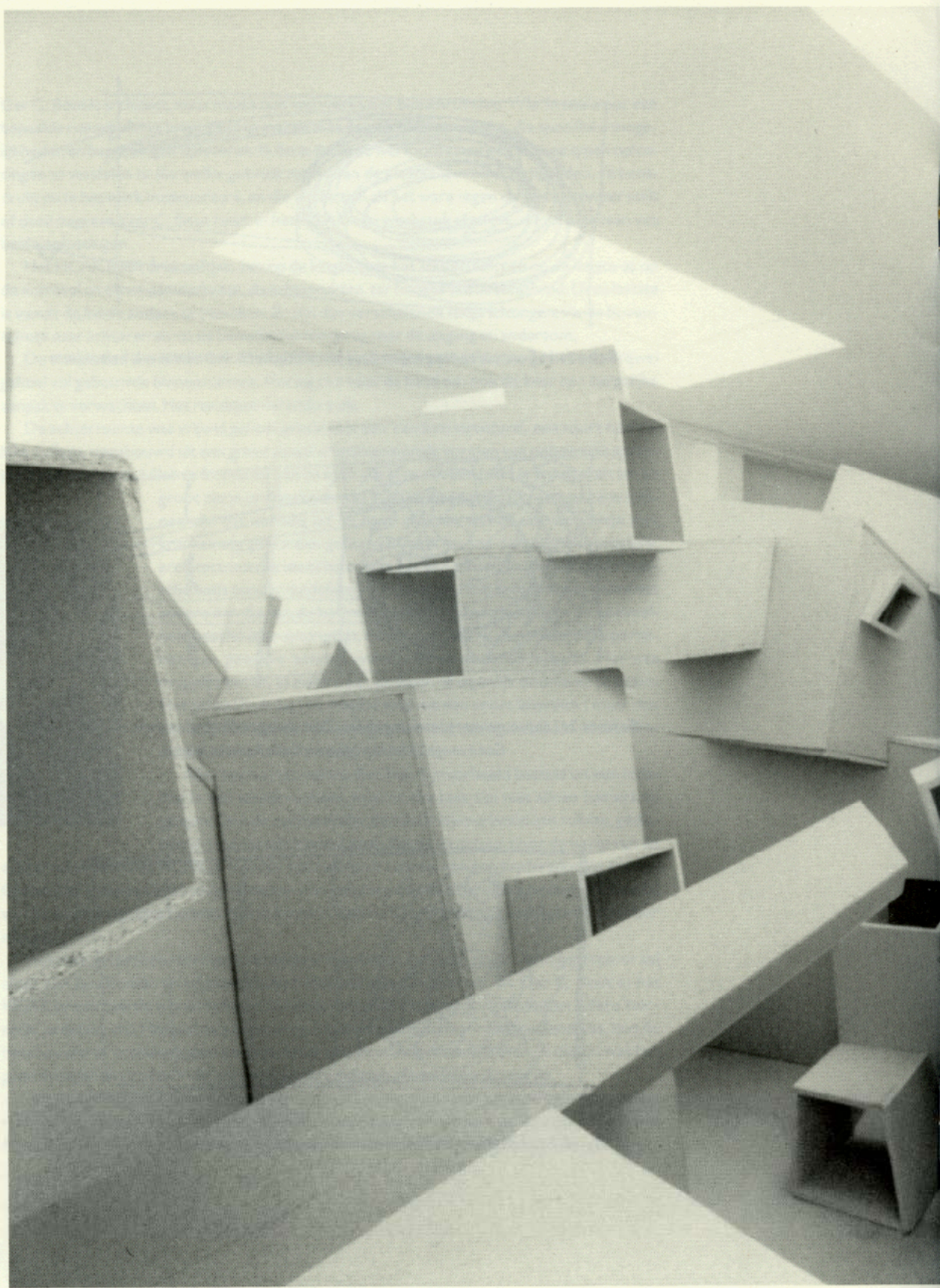
Schets 1: Eerste idee via gangen door installatie heen. Installatie vult hele ruimte

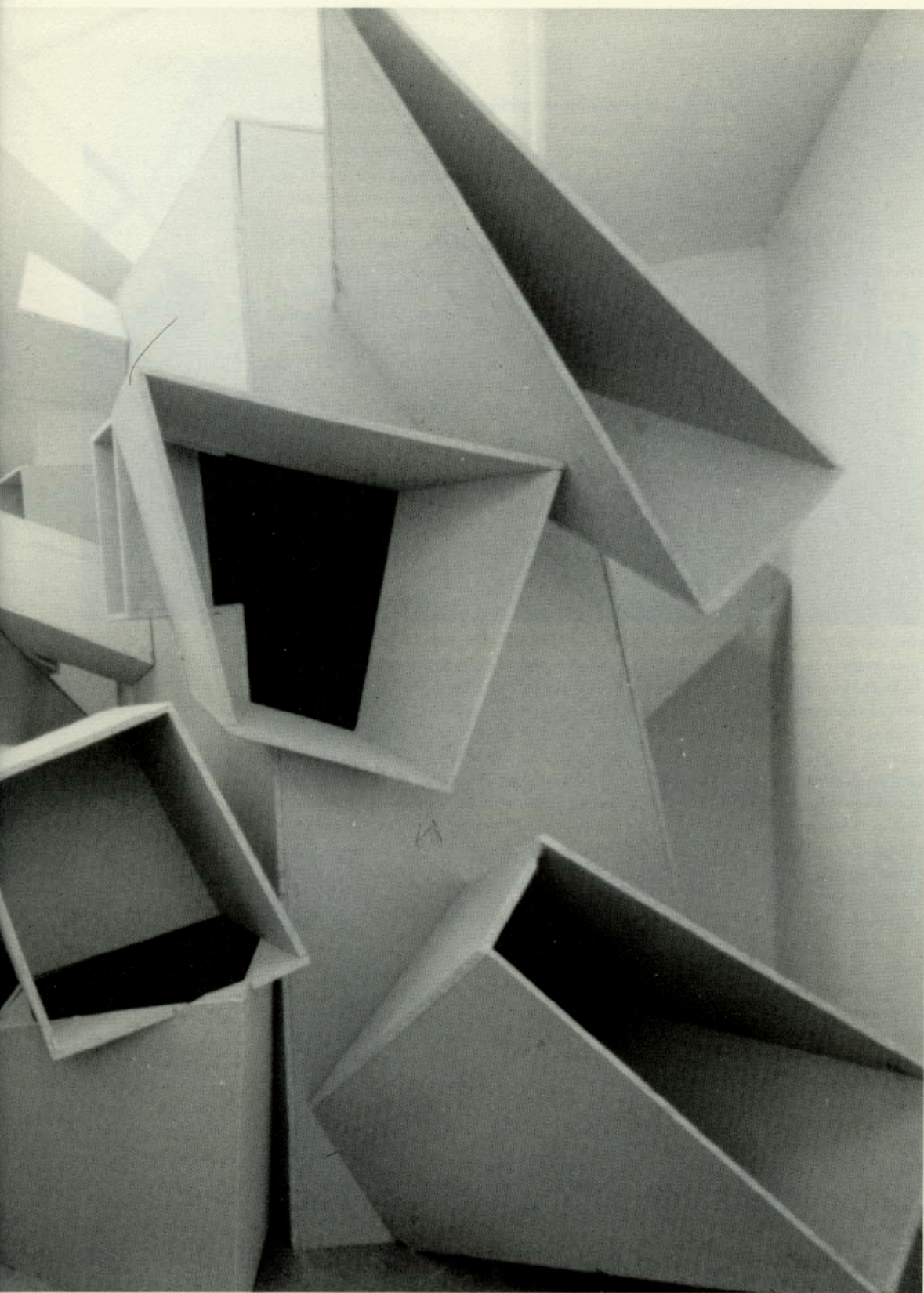

Schets 2: Looproute met plastic ingepakt. Zeer dwingend kijken en hele ruimte gevuld.
Geen mogelijkheden om installatie heen te lopen.

Schets 3: Vrije looproute. Installatie los in ruimte.

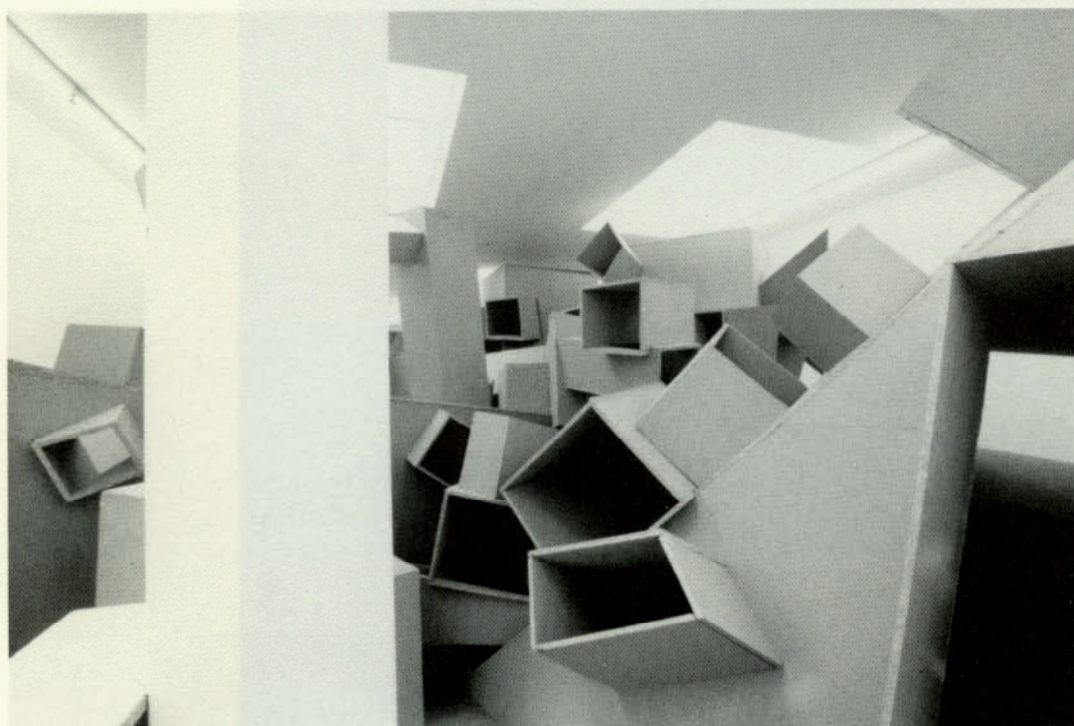
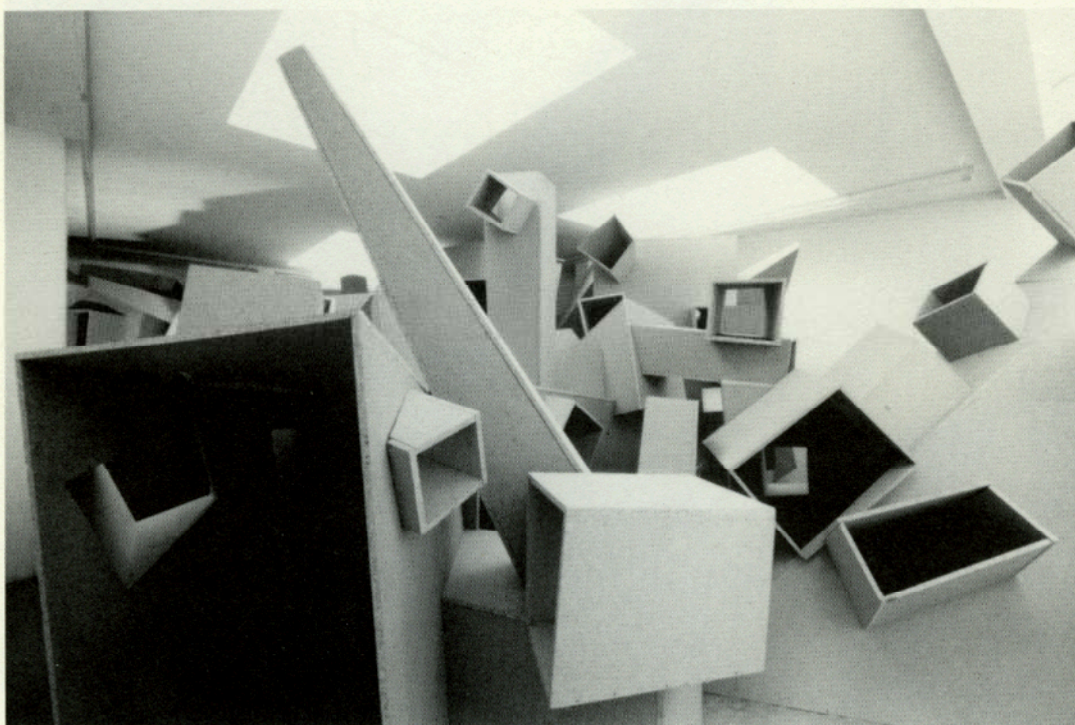

GER C. BOUT

7

HCAK

wacht je ook dat hij er iets mee doet. aan de andere kant hoeft de container niet de maatstaf voor de inhoud te zijn: een bierglas vul je ook niet helemaal met whisky. Wie de totale ruimte van het HCAK als één (witte) ruimte wil verstaan, kan de installatie van Bout naar analogie ook zien als een wit doek dat slechts gedeeltelijk door de schilder is gevuld: de rest van het doek maakt dan ook zinvol deel uit van het schilderij.

De lege witte ruimtes moeten dus gezien worden als deel van het werk en juist doordat ze leeg bleven kregen ze een heel andere functie dan die van de klassieke tentoonstellingszaal: ze gingen fungeren als gangen, avenues naar de achterraimte. In een eerder stadium had Bout plannen om van de lege ruimtes daadwerkelijk gangen te maken door ze te voorzien van een meer 'gangachtige' vormgeving. Dat is niet gebeurd en ik geloof dat dat terecht is: juist de architect moet uitkijken voor het gevaar van 'overdesign'. Door de ruimtes te laten zoals ze waren, werden ze in deze context vanzelf gangen terwijl ze tegelijkertijd zichtbaar bleven in hun oorspronkelijke verschijningsvorm als functionele tentoonstellingszaaltjes. Juist door eraf te blijven, heeft Bout de dubbelzinnigheid van de situatie versterkt en won ook dat deel van de installatie dat hij daadwerkelijk materieel heeft aangebracht, het bouwsel in de achterraimte dus, aan betekenis. Er ontstond een eigenaardig spanningsveld tussen de etherische leegte van de 'ongebruikte' witte ruimtes en de dolgedraaide verdichting in de achterzaal.

Ook het feit dat de bezoeker kon kiezen uit verschillende routes (boven heen en terug, beneden heen en terug, boven heen, beneden terug, beneden heen, boven terug) deed toe aan de mentale openheid van de installatie.

Ontegenzeggelijk refereert een werk als dit aan een rituele passage: men komt vanuit het niets in een labyrint, verlaat dat weer en komt dan opnieuw in het niets. Het bouwsel, het labyrint, is de plek waar iets gebeurt. Je zou ook kunnen construeren dat de bezoeker op weg door de lege witte zaal/gang gevuld is met verwachting naar het onbekende en op de terugweg met een opgedane ervaring. Hij projecteert op het wit dus bij binnenkomst en weggaan twee verschillende mentale beelden: de lege ruimtes worden meer dan (metaforen voor) tentoonstellingszalen en toegangs- en uitgangswegen, ze worden zo ook tot 'projectieschermen'; zelfs valt te verdedigen dat ze de ervaring van de bezoeker niet alleen weerkaatsen, maar dat ze daarvan de uitdrukkingsvorm zijn: de bezoeker wordt een agens in het werk, dat dus voor iedereen verschillend kan zijn: zonder ervaring van de bezoeker kan er van een werk eigenlijk geen sprake zijn, iets dat in zekere zin altijd geldt, maar hier in verhevigde vorm tot onderwerp van dat werk gemaakt is. Nog verder doorgeredeneerd zal de lege ruimte er voor iedereen anders 'uitzien' afhankelijk van de interactie tussen individu en kunstwerk. Het werk stelt dus ook vragen naar de betekenis van 'vormgeving', objectmatigheid en context: de lege ruimtes zijn eigenlijk helemaal niet leeg en 'neutraal', alleen zijn ze in plaats van met een materiële bijdrage van de kunstenaar gevuld met een immateriële bijdrage van de bezoeker die in werking werd gezet door de materiële bijdrage van de kunstenaar die zich ergens anders bevindt.

Het is juist die balans tussen de heftige concrete materialiteit van een deel van dit werk en de etherische conceptuele immaterialiteit van het andere deel, dat naar mijn mening uiteindelijk de essentie van Bouts werk uitmaakte. Hierdoor ontleenden de verschillende onderdelen (ruimtes) betekenis aan elkaar, waardoor een gelaagdheid ontstond, die zowel in ruimte als in tijd was uitgedrukt. Zo kreeg het werk een gelaagdheid met een meer transcendente betekenis (of liever: een aantal heen en weer kaatsende betekenissen) dan een enkelvoudige 'architectonische' ingreep had kunnen opleveren. Dat plaatste dit werk ook duidelijk in een context van 'beeldende kunst'.

Philip Peters.

Installatie, idee,
uitwerking & realisatie
Ger C. Bout
in nauwe samenwerking
met HCAK, Den Haag
en Tom Rubingh,
Marius Voogt en Henk van Zijp

Ger C. Bout bedankt:
Menno Verschuren
Iepe Rubingh
Carolien Popping
Carolien,
Sanny & Marc
Marcel & Maarten

Tekst:
Philip Peters

Fotografie:
José M. Rodrigues, Amsterdam

Schetsen:
Ger C. Bout

Vormgeving:
Richard Ottema

Zetwerk:
Rozet, Rotterdam

Druk:
Nieuwe Grafische, Rotterdam

Oplage:
1250

Uitgever:
HCAK
Stille Veerkade 19
2512 BE Den Haag
070-3603402/3545980

I.S.B.N. 90-73243-19-X

